

Specialer 1985

- Anders Beyer Christensen og Erik H. A. Jakobsen: Bo Holten og hans symfoni.
- Anne Grethe Dyrholm: Musik og modernisme.
- Tom Kristensen: Francis Poulenc's sange. En undersøgelse af Francis Poulenc's sange set på baggrund af hans forhold til æstetiske og musikalske strømninger i Paris i tiden efter 1. verdenskrig.

Specialer 1986

- Jørgen Andersen: Komædie-ballettens udtryk og funktioner under Ludvig XIV, 1661-1672, eksemplificeret ved Lully og Molière: »Le bourgeois gentilhomme.«
- Pia Gehl Bjørnstad: Musikfaget i strukturforsøget på Gentoft Statsskole 1982-85. Rapport-relativering-vurdering.
- Stig Brostrøm: Modernitetsproblematikken, som den fremtræder hos J. Habermas og Th. W. Adorno, set i lyset af Fr. Schillers æstetiske filosofi og E. Hanslicks musikæstetik.
- Hans Christian Børch: Puccinis udvikling til og med, og med særlig henblik på, Tosca og verismen.
- Niels Christensen og Niels Brynjolf Pedersen: Mainstream – Progressiv – Avantgarde. Bidrag til en marxistisk-materialistisk rocksociologi.
- Ulrike Forchhammer: En analyse og en sammenligning af skolemusikken i to afrikanske lande, henholdsvis Tanzania og Botswana.
- Jesper Frovin Jensen: Fynsk musikliv i begyndelsen af 1900-tallet – specielt med henblik på en undersøgelse af forholdene omkring »Fynske musikkantere« og Thorvald Aagaard.
- Thomas von Jessen: Gustav Mahler: »Das Spätwerk«, specielt med henblik på den 9. symfoni, set i lyset af hans tid, hans liv og hans øvrige symfoniske produktion.
- Peter Christian Arne Grøn Johnsen: Gesualdos responsorier.
- Steen Christian Steensen: Erik Saties »Parade«. En behandling af balletten med specielt henblik på realismeaspektet. Herunder en inddragelse af kilder og reception.
- Torben Sørensen: J. S. Bachs sonater og partiter for soloviolin. En studie i deres betydning for eftertiden.
- Klaus Vecht: Henry Purcell's større dramatiske værker set i lyset af den engelske court masque.

Resumeer af udvalgte specialeafhandlinger ved Københavns universitets musikvidenskabelige institut, 1984-85

Erik H. A. Jakobsen og Anders Beyer Christensen: Bo Holten og hans symfoni.

Udgangspunktet for specialet er en kompositionsteknisk analyse af Holtens *Symfoni* (1981/82). I forbindelse med en beskrivelse af symfoniens strukturer, redegøres for værket centrale position i komponistens oeuvre, gennem inddragelse af den øvrige produktion. Desuden søges værket indplaceret i en bredere musikalsk/æstetisk sammenhæng.

Som en introduktion til værkanalysen bringes et portræt af komponisten samt en uddybende gennemgang af symfoniens tekstlige forlæg, William Blakes *The Book of Urizen*.

Afhandlingens sidste del, *Romankarakteren i Bo Holtens symfoni*, er dels en ekskurs til de tolkninger, der foretages sidst i analysen, dels et udkomponeret appendix til hele specialet. Her konvergeres Th. W. Adornos tanker (specielt hans formkategoriale opstillinger) om Mahlers symfonik til Holtens opus.

En gennemgang af symfoniens mest overordnede kompositionstekniske principper findes i Dansk Musiktidsskrift nr. 6 1985/86.

Hans Christian Børch: Puccinis udvikling til og med Tosca, med særlig på verisme.

Specialet er disponeret i 3 hoveddele:

1. Kortere redegørelse for Puccinis tidlige operaer »le Villi«, »Edgardo« og »Manon Lescaut«.
2. Definition på verisme som stilart.
3. Analyse af »La Bohème« og »Tosca«, med særlig henblik på veristiske træk.

Ad 1) Efter en redegørelse af Boitos, Scapigliatura bevægelsens og forlæggeren Ricordis betydning for den unge Puccini, gennemgås musiske og stilistiske kendetegn for »Le Villi« og »Edgardo«, samt baggrund for emnevalg til disse.

Herefter betragtes Prevots novelle »Manon Lescaut« som inspirationskilde til Puccinis opera af samme navn. Libretto og satsbillede ses som udtryk for en stigende selvbevidsthed og selvstændighed hos Puccini.

Ad 2) Zolas og Vergas kunstneriske idealer og disses betydning for henholdsvis den franske og den italienske realistiske novelle gennemgås, og ud fra prologen til Leoncavallos »Bajadser« påvises karakteristika for den veristiske novelle.

Den veristiske sats gennemgås ud fra stikord som: realistisk lydbillede, miljø/atmosfære skildring, musik på handlingsplan, enstemmighed/homofoni og tekstforståelse.

Ad 3) Analysen af »La Bohème« afsluttes med en status over veristiske kendetegn indenfor bl.a. emnevalget, libretto, formopbygning, atmosfære skildring, harmonik, melodik og orkestetsatsen.

Hvor »La Bohème« analysen er bred og generel analyseres »Tosca« specifikt veristisk.

Følgende ting vægtes ved analysen:

a: Realisme i libretto.

b: Dualismen i atmosfære opbygningen ved Tosca/Cavaradossi sfæren og Scarpia sfæren.

c: Partitur gennemgang med påvisning af veristiske træk.

Specialet afsluttes med en sammenligning af verismen i »La Bohème« og »Tosca« med stikord som handling, troværdighed, atmosfære, ledemotiver og deres fragmentariske præsentation, arieopbygning og instrumentation.

Rikke Forchhammer: En analyse og en sammenligning af skolemusikken i to afrikanske lande – henholdsvis Tanzania og Botswana.

Specialet er baseret på analyser af egne indspilninger foretaget under en studierejse i Tanzania og Botswana i 1984, samt af indspilninger fra Tanzania foretaget i begyndelsen af 70'erne af Bergit Forchhammer og Krister Malm. Eksemplerne kan høres på to vedlagte kasettebånd.

Afhandlingen er opdelt i to hovedafsnit. I indledningen gør jeg rede for min baggrund for at beskæftige mig med emnet (bl.a. 2½ års skolegang i Tanzania). Det efterfølges af en kortfattet beskrivelse af generelle træk ved afrikansk musik og musikopfattelse, samt en nøjere gennemgang af akkulturationsproblematikken.

I specialets andet afsnit analyseres det indsamlede materiale. Hvert land får sit kapitel. Indledningsvis beskrives kortfattet landets geografi, befolkning, historie, kulturpolitik og uddannelsessystem. Derefter følger en gennemgang af landets skolemusik opdelt på følgende måde: 1) Beskrivelse af det anvendte materiale, 2) Musik som skolefag, 3) Fællessang for hele skolen og 4) Musik som fritidsaktivitet (herunder A. Traditionelle grupper, B. Kor og C. Mindre vokalensembler). For hvert land afsluttes med en sammenfatning af analyseresultaterne, hvor materialet deles ind i følgende kategorier: traditionelle og neotraditionelle sange, vestlige sange, importerede blandingsformer og nydannede blandingsformer.

I det afsluttende kapitel sammenligner jeg sammenfatningerne. Specialets overordnede konklusion er, at nydannede blandingsformer er meget almindelige i Tanzania. Især inden for politiske sange, hvor traditionelle og vestlige stiltræk sammenblandes. Derimod udvikles der ikke gennemgribende nyskabelser i Botswana. Her er der et skarpt skel mellem traditionel musik og vestlig kormusik.

Thomas von Jessen: Gustav Mahler: »Das Spätwerk«, specielt med henblik på den 9. symfoni, set i lyset af: hans tid, hans liv og hans øvrige symfoniske produktion.

Med udgangspunkt i Mahlers baggrund (afsnit I) og den klassisk-romantiske symfoniske tradition (afsnit II) bestemmes Mahlers »Spätwerk« som den musikalske epokegrænse mellem det klassisk-romantiske kompositionsprincip og modernismen (afsnit III). De tre værker, der alle er konciperet under indtrykkene af hjertediagnosen, datterens død (1907) og tiltagende ægteskabelige problemer, opfattes musikalsk som et hele, belyst gennem motiviske fællestræk. Analysen af den 9. symfoni, afhandlingens vægtigste del, viser, at Mahler nok anvender klassisk-romantiske midler, men med æstetiske inten-

tioner, der peger mere fremad end bagud. Samtidig påvises musikalske stiltræk, der givet må have inspireret Schönberg og hans kreds.

Forståelsen af 1. sats's musikalske konception må bero på en litterær/dramatisk indgang (de 3 indledningssmotiver) og en absolut musikalsk indgang (de 2 hovedtemaer- og disses musikalske brohoved (motiv e³). Med denne sats skaber Mahler en tæt integreret syntese mellem absolut-musikalske og program-musikalske konstruktionsprincipper. Denne musikalske dobbeltkarakter er også virksom i satsens form: Problemet doppelvariation?/sonateform? og formmæssige liquidations-?/rekonstruktionstendenser? diskuteres og suppleres med forfatterens bidrag: Et episk formsyn baseret på Kurths barformteorier byggende på musikken energi og litterære fortællevilje. For Mahler, der ikke var konservatorie- eller universitetsprofessor, var form et ganske ukompliceret anliggende. Han komponerede aldrig med en bestemt systemtvang for øje, men ud af sin musikalitet. For Mahler var sonateformen et kompositorisk hjælpemiddel, – et musikalsk karakteranliggende: En bestemt måde at udvikle en musikalsk tanke og forme og kombinere musikalsk stof på. Musikken udvikler sig karakteristisk på basis af Mahlers typisk korte musikalske tanker. Diskussionen sonateform eller ej er derfor ikke indgangen til en dybere forståelse af denne musik. En indlagt planche, sammenstiller disse problemer i overskuelig form.

Peter Johnsen: »Gesualdos Responsorier«.

Indeholder biografi, værkoversigt, en indføring i de relevante musikalske centre Napoli, Rom og Ferrara m.fl. i 1590'erne. Også en redegørelse for de samtidige liturgiske rammer for responsorierne (til Triduum Passionis), herunder modreformationens musikalske mål, som kardinal Carlo Borromeo (komponistens morbroder, senere kanoniseret) påvirkede, og den musikalske praksis, som den fandtes ved det jesuitiske Collegium Germanicum, den daværende centrale uddannelsesinstitution. Og en indføring i responsoriernes tekstgrundlag.

En belysning af den gesualdiske kromatik ved den samtidige brug af de tre genera fra græsk teori, hvorfra især enharmonisk alteration influerede stilen.

Under den musikalsk plastiske illustration af teksternes ord og betydning ses eksemplificerede afsnit om deklamation og retorik, de egentlige musikalske symbolismer, harmoniske effekter (herunder kort om samtidens æstetik i teori og praksis), kadencyper og endelig særligt gesualdiske harmonier, fx. den »variable akkord« (min betegnelse for et parallelfænomen til det enharmoniske tetrachords flyttelige tone). Konklusioner, kronologisk liste over responsorier 1555-1627, kronologisk litteraturliste. 164 sider, ikke illustreret.

Tom Kristensen: Francis Poulenc's sange. En undersøgelse af Francis Poulenc's sange set på baggrund af hans forhold til æstetiske og musikalske strømninger i Paris i tiden efter 1. verdenskrig.

Specialet rummer tre hovedafsnit: »Biografiske forhold«, »Æstetiske og musikalske impulser« og »Poulenc's sange«.

I 1. del gives en sammenfatning af Poulenc's biografi med talrige citater fra hans selvbiografi og udgivne korrespondance. I 2. del er hovedvægten lagt på de impulser, der udgik fra Erik Satie og Jean Cocteau, og der tegnes et billede af det miljø, hvori Poulenc virkede, navnlig i den tidlige mellemkrigs-

tid. På basis af en detaljeret gennemgang af Cocteau's æstetiske manifest »Le coq et l'arlequin« undersøges de historiske forhold omkring komponistgruppen »Les Six« og dennes betydning for Poulenc. Perioden efter 1930 er skildret mere summarisk, idet Poulenc's musik efter denne tid afspejler en personlig udvikling i relativ isolation bl.a. som følge af afdæmpningen i kulturlivet i 1930'erne og under 2. verdenskrig.

Den 3. del indledes af en »Status over den franske mëlodie o. år 1900« samt en fortegnelse over Poulenc's sangproduktion – 149 sange med klaver og et enkelt værk med kammerorkester. Sangene gennemgås herefter i kronologisk orden og repertoireet søges i muligt omfang sat i relation til komponistens levnedsløb.

Konklusionen betoner den dobbelthed, der ligger i, at Poulenc bevarede træk af sin ungdoms mere sprælske stil også i perioden efter 1930, da hans musik var »præget af usikkerhed og neoklassiske eksperimenter«, og da han fremstod som en »alvorlig og religiøs komponist«.

Steen Chr. Steensen: Erik Saties »Parade«. En behandling af balletten med specielt henblik på realismeaspektet. Herunder en inddragelse af kilder og reception.

»Parade« blev ved sin premiere i Paris maj 1917 en »succés de scandale«. Musikken var af Erik Satie, scenografien af Pablo Picasso, librettoen af Jean Cocteau og Ballets Russes dansede. Der er således tale om en ballet, der i sig selv dækker flere kunstneriske udtryk, men som i dette tilfælde oven i købet oplever et samarbejde mellem flere kunstnere. Miljøet omkring Ballets Russes, teatrets situation i Paris omkring århundredeskiftet og nye strømninger indenfor kunst og litteratur er vigtige brikker til en forståelse af den skandaløse effekt balletten havde ved premieren.

Men ligesom »Parade« spiller på to lag virkelighed: én publikum kan se, og én som anes i »le spectacle intérieur«, således er balletten udtryk for den problematisering af realismeaspektet, der fandt sted i europæisk kultur omkring århundredeskiftet, og som intensiveredes frem mod 1. Verdenskrig. I tilfældet »Parade« er det »avant-garden« i fransk kultur, der præsenteres: kubisme, surrealisme og eksperimenteren med nye bevægelsesformer.

Erik Satie bidrog med et partitur, der til den mindste detalje levede op til denne problematisering. Tilsyneladende enkelthed, brug af hverdagens musik (jazz, music-hall) og støjelementer som kollage, opsplnitning af det kontinuerlige tidsforløb (jvf. kubismens brud med centralperspektivet) og en mangetydig tonal disposition er elementer, Satie gjorde brug af, og som skaber et partitur, hvor det med Cocteaus ord: »synes, at Satie har opdaget en ukendt dimension takket være hvilken, man på en gang både kan høre paraden og det stykke, der finder sted indenfor.«

Torben Sørensen: J. S. Bachs sonater og partiter for soloviolin. En studie i deres betydning for eftertiden.

I specialet undersøges, i hvor høj grad opførelsespraksis, måden at skrive nye soloviolinværker på og bearbejdelserne af Bachværkerne hænger sammen med forskellige tiders smag, æstetik, Bachtradition, Bachopfattelse, klangideal etc.

Der indledes med 5 korte kapitler (s. 1-31): Violinmusik før Bach, overblik

over Bachs soloviolinværker, analyse af d-mol-partitaens Ciaccona, gennemgang af kilderne og Bachs egne bearbejdelser. Disse kapitler danner grundlaget for specialets centrale del (s. 32-92), hvor jeg har behandlet de forskellige udgaver, bearbejdelser af andre, soloviolinmusikken efter 1720, opførelsespraksis og -tradition samt »Bach-bue«-diskussionen hver for sig og fundet nogle tidsmæssigt karakteristiske træk som f.eks. udgavernes bevægelse fra ren romantisk violinspilstradition mod større kildekritisk erkendelse og bearbejdelsernes forskellige funktioner som f.eks. akkompagnement eller »oversættelser«.

Mine resultater har jeg sammenfattet i specialets konklusion (s. 93-95), som kort kan resumeres således: Romantisk subjektivitet og virtuoseri efterfulgtes o. 1900 af et ønske om at nærme sig Bachs original og stil, og bearbejdelserne trådte mere og mere i baggrunden. Idag er vi nået til en kombination af subjektivitet og objektivitet samtidig med, at soloviolinmusikken fra at være meget »Bach-bundet« er blevet en selvstændig genre.

Da der ikke tidligere har været skrevet noget samlet om dette emne, blev jeg nødt til at gennemarbejde alt tilgængeligt kildemateriale for at kunne danne mig et overblik over f.eks. bearbejdelserne og udgaverne (NBA's oversigt er ikke komplet). Dette materiale har jeg samlet i oversigter bagi. Ligeledes gemte udtalelser om opførelsespraksis og -tradition og »Bach-buen« sig ofte i småbemærkninger rundt omkring i min litteraturliste, som derfor kan virke lidt overvældende.

Klaus Vecht: Henry Purcell's større dramatiske værker set i lyset af den engelske court masque.

Formålet med specialet har været at vise, hvorledes Henry Purcell er blevet påvirket af den engelske court masque tradition, og hvorledes det har udmøntet sig i hans større dramatiske værker – afgrænsningen er sket efter hvilken rolle musikken spiller i værkerne.

Værkerne kan inddeles i fire undergrupper, der viser forskellig påvirkning fra court masquen:

1) *Shakespeare-bearbejdelserne*: The Fairy Queen og The Tempest.

2) *Heroiske dramaer*:

a) *En heroisk romance*: Dioclesian

b) *Værker, baseret på heroiske skuespil*: King Arthur og The Indian Queen.

3) *En »moderne« opera*: Dido and Aeneas.

4) *Masquen* i Timon of Athens.

Værkerne skal ses i lyset af court masquen, fordi court masquens ydre form (herunder bl.a. dens brug af sange, danse, kor og religiøse scener som strukturerende elementer) dens funktion, dens sceniske udtryksform og dens brug af musik og drama har haft en afgørende indflydelse på Purcell's større dramatiske værker. Påvirkningen kan bl.a. spores gennem Purcell's ansættelsesforhold ved hoffet, som organist ved Chapel Royal og som medlem af kongens private musikkorps, hvor han var i meget nær kontakt med adelens musiktraditioner. Ydermere kan den spores gennem hans tilknytning til teatret, hvor masquen havde vundet indpas, omend i en lidt ændret form.